

CEL DINTĂI ȚĂRAN ÎMPROPRIETĂRIT ÎN ROMÂNIA MARE

Dumitru MANOLACHE¹

„Pe mine m-a bătut la Mărășești armata română, care a înviat ca o pasăre Phoenix și care a speriat armata germană! N-au nici o haină pe ei! Sunt și în pielea goală sau în cămăși! Și la baionetă nu putem să rezistăm”. Aceste cuvinte rostite de feldmareșalul August von Mackensen, comandantul armatelor germane din România în Primul Război Mondial, fixează în istorie clipa irepetabilă de vitejie și demnitate de care a dat dovadă poporul nostru. Printre cei care au luptat la Mărășești s-a numărat și Ilie Stan Chimingeru, din Gurbănești, județul Ilfov pe atunci, cel care avea să devină, în 1920, primul țaran împroprietărit din România Mare.

„Bătălia de la Mărășești, din august 1917, a fost pentru români un fel de luptă de la Termopile. «Pe aici nu se trece» nu a fost o figură de stil, ci un jurământ de care soldații români s-au ținut”, scrie într-un editorial istoricul Ionuț Țene.

Personajul principal al acestei bătălii a fost țărănul român sărac, dar însuflețit de promisiunea Regelui Ferdinand I că va fi împroprietărit. Acest deziderat și cel al făuririi României Mari, semnate cu sânge, au transformat versul eminescian „iubirea de moșie” într-o realitate palpabilă, însuflețită de soldatul țaran care, în cămașă numai, a oprit iureșul celei mai mari forțe militare din lume, cea germană. Armata I română a pierdut 27.410 oameni, iar Armata 9 germană 60.000-65.000 de oameni.

Scăpat din infernul Turtucaia

Printre cei care și-au adus contribuția la împlinirea celor două deziderate s-a numărat și țărănul Ilie Stan Chimingeru, din satul Gurbănești, care la data mării bătălii de la Mărășești avea 35 de ani. Despre el, și despre mulți alții ca el, istoria nu vorbește. Numele lui s-a topit în rodul jertfelnic al mării bătălii și în izbânda comună a armatei române.

Ilie Stan Chimingeru însă, la scurt timp după lăsarea la vatră, în ziua de Duminică, 19 septembrie 1920, „a înfipt” în istorie, ca o cruce, numele său și al satului în care s-a născut, devenind primul țăran împroprietărit în România Mare. Acest moment fundamental, pomenit doar în treacăt de unii cercetători, marchează începutul înfăptuirii celei mai mari reforme din istoria modernă a României și una din cele mai ample din Europa. Act ce a avut urmări benefice pentru țăranime și care a contribuit la dezvoltarea generală a țării, la consolidarea Marii Uniri, a statului unitar român, la modernizarea agriculturii, care a produs schimbări profunde și în viața social-politică românească.

Numele lui Ilie Stan Chimingeru l-am auzit rostit prima oară de tatăl meu, gurbăneștean și el, ca întreaga mea familie de altfel, cu mulți ani în urmă. Lumina învăluit într-o aură de legendă, căci se spunea despre el că fusese ordonanța generalului Alexandru Averescu pe front, și că din acest motiv venise marele om politic în sat, personal, pe vremea primului său mandat de prim-ministru, să-i dea pământ. Evenimentul marcase profund viața micului sat din Bărăgan, fixându-se în memoria comunității ca un veritabil act fondator.

Astăzi, la Gurbănești, din familia bărbatului, în linie directă, mai trăiește doar Ana Dobre, nepoata din partea fiicei sale Maria, care însă nu l-a cunoscut personal.

„Eu nu l-am prins pe bunicul Ilie, căruia în sat, din ce motiv nu știu, i se spunea și «Bărsan», pentru că m-am născut în 1947, după decesul lui. Tot ce știu despre el am aflat de la mama mea, care i-a fost penultima fiică. Ea a trăit 82 de ani, și a decedat în 2004. Ea mi-a spus că bunicul a luptat pe front, la Turtucaia, și că din tot regimentul cu care a trecut Dunărea nu au rămas în viață decât nouă inși. Cei-

lalți care se salvaseră s-au înecat în fluviu. Era apa îngroșată de cadavre. Bunicul a făcut o săptămână de la Oltenița, unde ajunsese înot, până a ajuns acasă. A mers numai noaptea, pe câmpuri, mâncând doar frunze și boabe de porumb. La Gurbănești, a găsit unul dintre copiii mort. Bunică-mea l-a urcat în pod de frică și i-a spus să plece imediat la unitatea lui militară, să nu fie dat dezertor. L-a priment, pentru că era plin de păduchi, apoi au îngropat băiatul, după care a plecat la unitatea lui. Bunicul a avut 12 copii. Trei au murit în perioada aceea, unul după altul. Primul de meningită. Avea vreo șapte ani. Ceilalți doi erau căsătoriți și au murit bolnavi de plămâni”, ne-a declarat aceasta.

O posibilă întâlnire cu Averescu

La începutul războiului, Ilie Stan Chimingeru avea 34 de ani, fiind născut în 1882. Prima mare bătălie la care a participat a fost cea de la Turtucaia, cu trupele germano-bulgare, între 1 și 6 septembrie 1916, care s-a încheiat cu înfrângerea armatei române. În câteva zile, situația a devenit critică, iar starea frontului dezastruoasă, accentuată printre altele și de slăbiciunea și dezorientarea comandamentului român din fortificație. Dezagregarea rezistenței a fost marcată semnificativ după plecarea intempestivă a generalului Constantin Teodorescu, comandantul garnizoanei, care a fugit prin liniile de retragere pentru a se îmbarca la bordul unei vedete românești și a trece pe celălalt mal al Dunării, „în viforul de blesteme” care se ridica „amenințător din turma soldaților fugari, îngrămădiți pe mal”, de unde avea să privească „sfârșitul tragic al cetății și armatei, părăsită în voia sorții, lipsită de conducător”, cum descria Constantin Kirițescu această faptă rușinoasă. În absența lui, restul ofițerilor rămași în garnizoana de la Turtucaia iau decizia de capitulare.

Dezastrul a fost considerat o catastrofă națională, aproape întregul efectiv angajat în lupte fiind capturat, alături de o mare cantitate de material de război. În cifre, pierderile armatei române, după unele statistici, s-au ridicat la 6.000 soldați și 160 ofițeri morți sau răniți, 28.000 de soldați și 480 de ofițeri luați prizonieri, 100 de tunuri și 62 de mitraliere capturate de inamic etc.

După această usturătoare înfrângere și lungi dispute, generalul Alexandru Averescu concepe un plan ingenios de operații, cunoscut sub numele de „Manevra de la Flămânda”, după numele localității în care a fost declanșată. Acțiunea a început la 1 octombrie 1916, prin forțarea fluviului. După trei zile de luptă, trupele noastre reușesc să pătrundă 10 km în dispozitivul adversarului. Acțiunea a reprezentat o scânteie care a generat mari speranțe, refacerea moralului și preluarea inițiativei strategice. Cu prilejul acestei manevre, este posibil ca soldatul Ilie Stan Chimingeru să-l fi cunoscut pe generalul Alexandru Averescu.

Luptător în tranșeele Mărășeștilui

După retragere, Ilie Stan Chimingeru a ajuns pe frontul de la Mărășești. Pe 6 august 1917, într-un moment de acalmie, ostașii au ieșit din tranșee să-și spele uniformele într-un pârâu din apropiere, moment în care nemții au declanșat atacul. Luați pe nepregătite, acești soldați țărani, care „își purtau originile cu ei”, cum spune Mircea Bălică, custodele Muzeului Mărășești, îmbrăcați în izmene și cămăși albe din pânză de in, nu au apucat să-și mai îmbrace ținutele, apărându-se „ca niște nebuni”, cu armele, cu baionetele, cu bolovani, mușcându-i pe dușmani și obținând răsunătoarea victorie pe care cronicile istorice o numesc „bătălia izmenelor” sau „bătălia fantomelor albe”.

Momentul a marcat profund existența ostașului nostru. La Gurbănești, în casa care s-a născut, nepoata Ana păstrează și acum două litografii color care i-au aparținut, una care redă încheștarea de la Mărășești, iar cealaltă intrarea în Alba Iulia a voievodului unificator de neam, Mihai Viteazul. Legendara victorie de la Mărășești, la capătul a 29 de zile de luptă, s-a datorat nu numai sentimentelor patriotice care animau oștirea română, ci și promisiunii Regelui Ferdinand de împrumutarea a țăranilor care luptă pe front. Într-un discurs rostit în fața militarilor aflați în tranșee, în 23 martie 1917, acesta le spunea: „Vouă, fiilor de țărani, care ați apărat cu brațul vostru pământul unde v-ați născut, unde ați crescut, vă spun eu, Regele vostru, că pe lângă răsplata cea mare a izbânzii, care vă asigură fiecăruia recunoștința neamului nostru întreg, ați câștigat totodată dreptul de a stăpâni într-o măsură mai largă pământul pe care v-ați luptat. Vi se va da pământ. Eu, regele vostru, voi fi întâiul a da pildă. Vi se va da și o largă participare la treburile statului”.

Deși unii spun că regele nu era un vorbitor spectaculos, sau că discursul îi fusese scris de Regina Maria împreună cu Barbu A. Știrbey, soldații au înțeles imediat că promisiunea nu este vorbă goală. Iar generalul Averescu purta mesajul suveranului de la om la om prin tranșeele frontului din Moldova.

După obținerea victoriei și întregirea neamului prin actul Unirii de la 1 decembrie 1918, reformele sociale promise de rege nu s-au putut desfășura în fapt imediat, deoarece România trecea printr-un vast proces de unificare administrativă, iar Tratatul de pace s-a semnat abia în 1920. În aceste condiții, țăranii care luptaseră pe front au devenit neîncrezători, cerând urgentarea împrumutării. Întorși pe la casele lor, ei și-au găsit gospodăriile risipite. „Și atunci și-au bandajat rănile mai strâns, ca să poată pași bărbătește peste moșiile învecinate, care i-au sufocat vreme de secole. Inclusiv peste moșiile regale, cum s-a întâmplat la Boroaia, la Bogdănești sau la Rotopănești, adică în satele fostului județ Suceava, cu prefectura la Fălticeni și subprefectura la Bogdănești. Încă din 15 mai 1920, de pildă, țăranii din Rotopănești au invadat în masă cu vitele lor fânețele domeniului coroanei, iar ulterior au ocupat părți din moșia neexpropriabilă din comună, continuând a-și ridica case pe loturile ce, potrivit legii, le stăpânesc provizoriu”, după cum reiese din studiul „Relații agrare și mișcări țărănești 1908-1921”, realizat de Institutul „Nicolae Iorga”. Aceste evenimente au grăbit împrumutarea.

Umbra unui nou 1907 și două litografii

După victoriile din bătăliile de la Mărăști și Oituz, din iulie și august

1917, generalul Alexandru Averescu a demisionat din armată și a înființat Partidul Poporului, cu care a câștigat alegerile din 1920. De la tribuna Parlamentului, el a susținut necesitatea urgentării Reformei pentru a se evita un nou 1907, adică cea mai mare răscoală țărănească din Europa secolului al XX-lea, înăbușită în sânge, conform planului elaborat de el însuși, în calitate de ministru de război, și de Ion I.C. Brătianu, în calitate de ministru de interne. Pe lângă interesul electoral evident al partidului al cărui conducător era, acesta rămâne motivul principal pentru care, odată ajuns prim-ministru, trece la împărțirea pământului către țărani, înainte chiar de votarea legii reformei agrare.

Acestea sunt premisele istorico-sociale care au dus la înfăptuirea actului din 19 septembrie 1920, de la Gurbănești.

„De la mama știu că bunicul a fost împrumutat de către generalul Averescu. Prin sat se spunea că el ar fi fost ordonanța generalului, și că din acest motiv ar fi venit tocmai la noi Averescu. Dar nu știu sigur dacă într-adevăr i-a fost sau nu ordonanță. Mama a ținut actul de împrumutarea al bunicului într-o ramă, dar s-a pierdut sau s-a rătăcit pe undeva. De la tataia ne-a rămas doar o singură poză și două tablouri. Unul cu lupta de la Mărășești și celălalt cu intrarea lui Mihai Viteazul în Alba Iulia”, ne-a mai spus Ana Dobre.

Întrebat de noi de ce a ales Averescu tocmai satul Gurbănești pentru declanșarea reformei, prof. univ. dr. Ioan Scurtu opinează că opțiunea lui ar fi putut fi motivată fie de existența unor veterani de război în acest sat apropiat de București, unde primul-ministru se putea deplasa repede, fie a unei organizații politice averescane în zonă.

Evenimentul a avut în epocă un mare ecou, el fiind relatat cu lux de amănunte de presa epocii.

Anunțarea marelui eveniment

Ziarul „Îndreptarea”, organ politic al Partidului Poporului, din data de sâmbătă, 18 septembrie 1920, titra la rubrica „Ultime informațiuni”: Împrumutarea țăranilor a început. D. General Averescu va săvârși primul act de împrumutarea.

„Duminică 19 sept. va avea loc în comuna Gurbănești-Preasna jud. Ilfov primul act de împrumutarea individuală a țăranilor din acea comună. La această solemnitate vor asista dl. prim-ministru general Averescu împreună cu ceilalți miniștri aflați în Capitală, pentru a da o mai mare strălucire acestui act care înseamnă un punct de glorie în istoria politică a țării noastre.

Va avea apoi loc la Primăria comunei o masă la care vor lua parte

toți sătenii din comună, dl. general Averescu și Comitetul agrar, în frunte cu domnul ministru Garoflid".

În aceeași zi, primul ministru avea să plece la Sinaia, „unde va fi primit în audiență de M.S. Regele”, pentru a-l informa probabil pe suveran în legătură cu ceea ce hotărâse.

Numărul de a doua zi al aceluiași cotidian anunța pe prima pagină: Se împarte pământul! „Cea dintâi dintre moștile expropriate și parcelate din județul Ilfov trece de mâine în posesiunea țăranilor. Și ceea ce se va petrece Duminică, 19 septembrie, în comuna Gurbănești-Preasna se va repeta în curând în celelalte comune din țara întreagă. Așteptat cu nerăbdare de toată țărâna din România Mare, ceasul acesta a sunat. De mâine încolo, sutele de mii de țărani voioși și harnici vor avea și pământul lor, lotul lor care li s-a făgăduit solemn de Regele României în clipele când ei apărau cu ardoare și vitejie țara cotropită”.

Numărul de marți, 21 septembrie 1920, al aceluiași ziar, se deschide cu reportajul „Împroprietărirea a început”, în care este descris cu lux de amănunte tot ce se întâmplase pe 19 septembrie la Gurbănești: „O dimineață răcoroasă de toamnă. Trecem prin satele în sărbătoare. Simple și impresionante careuri de verdeță sunt risipite pretutindeni. Pe fondul lor încadrate în tricoloruri, portretele suveranilor... Ne atrag privirile albele cămăși țărănești... Satele sunt goale aproape de bărbați care se înșiruie pe șosele pe jos ori cu căruțele. Căci s-a înțeles marea însemnătate a acestei sărbători a lor și se duc să vadă cu ochii departe la Gurbănești-Preasna ceea ce se arăta ca un miragiu, cu atât mai frumos cu cât era mai depărtat... Nu mai conțin șirurile de căruțe...”.

Drumul glorios al „Mitului” Averescu

Plecarea cortegiului oficial din Capitală spre Gurbănești a avut loc la orele 7.00: „Unul după altul, la o mică distanță, automobilele cu cei chemați să asiste la primul act de împroprietărire a țăranilor pornesc pe Șoseaua Colentinei, pierdută într-un nor de praf.

Satele din vecinătatea Bucureștilor, începând cu comuna Colentina-Brănești, Fundulea, Tămădău, etc. sunt în plină sărbătoare.

Șoseaua este acoperită în întregime cu arcuri de triumf, compuse din flori și verdeță, iar pe margini se întinde la nesfârșit șiragul populației sătești, în frunte cu autoritățile administrative și școlare. Edificiile publice sunt toate pavate cu drapele naționale și ornate cu flori și verdeță... Femei și copii îmbrăcați în pitorescul costum național, preoți gârboviți de povara anilor și țăranii îngreunați de greutatea vieții, alături de bărbați voinici și robuști ai satelor noastre, așteaptă cu înfrigurare... trecerea cortegiului... Pe întreg parcursul drumului – și el numără peste 56 km – automobilele sunt primite cu un entuziasm indescritibil și acoperite de flori și verdeță... Adunați din satele vecine, mii de țărani se strâng în jurul automobilului domnului general Averescu arătând prin aclamații entuziaste întreaga nădejde care țărâna acestei țări o pune în șeful guvernului... Rând pe rând automobilul d-lui general Averescu se oprește în fiecare comună. Președintele Consiliului coboară și strânge mâna celor prezenți. Uralele cutremură văzduhul, iar în ochii tuturor strălucesc lacrimile unei bucurii fără margini”, se arată în articol.

În satul ostașului de la Mărășești

Reportajul redă în continuare atmosfera de la Gurbănești: „Intrarea în satul Gurbăneș-

tii-Preasna este împodobită printr-un splendid arc de flori și verdeță. Un gornist în marginea satului anunță... sosirea automobilelor... Mulțimea adunată în mijlocul șoselei așteaptă cu nerăbdare sosirea dl. general Averescu. Deodată, sunetele metalice ale goarnei țâșnesc cu putere... De după muchia unui dâmb apare în praful șoselei automobilul generalului Averescu... care... se oprește în fața primăriei. Dl. general Averescu se coboară, însoțit de dl. Trancu-Iași, ministrul muncii.

Urale nesfârșite cutremură văzduhul și într-o singură clipă Președintele Consiliului este acoperit de flori și verdeță... se ridică mii de căciuli și urale se aud din mii de piepturi. Câțiva invalizi ies înaintea d-lui general...”.

Primul-ministru este întâmpinat de Mircea Poenaru Bordea, prefectul județului Ilfov, care rostește: „În numele glorioasei țărâni a județului Ilfov, vă urez, dle prim-ministru, bun sos în mijlocul sătenilor din comuna Gurbănești-Preasna. Recunoscător excelenței voastre pentru serviciile pe care ați știut să le aduceți patriei, sufletul ei se închină înaintea primului-ministru al României întregite, care vine să săvârșească singur primul act al dreptății istoriei în favoarea țărânilor române”.

Și generalul Averescu răspunde: „Vă mulțumesc și sunt fericit că mi-a fost dat să particip, ca prim-ministru al țării, la împroprietărirea țăranului pe pământul muncit de dânsul...”.

În fața primăriei, „sub un frumos pavilion de verdeță, împodobit cu scoarțe lucrate în culori naționale”, se oficiază un serviciu religios, în fața unui altar improvizat, la care, pe lângă generalul Averescu, mai iau parte și „... d-nii miniștrii Cudalbu, Garoflid, și dl. Trancu-Iași, dl. R. Ioanițescu, și V. Ciorăscu, vicepreședinți ai Camerii, deputații Grozdea,

N. Georgescu, Oprea Soare, Scitănescu, senatorii N. Darvary și Tănăsescu, dr. Mănescu din Comisia interimară a Capitalei, D. Busuiocescu, secretarul general al comitetului agrar, C. Cipăianu, directorul Casei de împrumut, Iancu Rădoi, inspector comunal, I. Popescu Tulcea, protoiereul Alexie Cuciușmea din Basarabia" etc.

Serviciul religios este săvârșit de către părintele Pavel Velescu, preotul comunei, care „împloară mizericordia divină, cerând ca actul de împrumut să se săvârșească astăzi să aducă liniștea și îmbelșugarea poporului român”.

După ce se binecuvântează actul de împrumut, vorbește generalul Averescu, iar D. Busuiocescu, secretarul general al Comitetului agrar, citește decretul de împrumut, după care ministrul Garoflid spune: „Suntem adunați aici pentru a realiza promisiunea făcută de M.S. Regele ostașilor săi pe câmpul de luptă. Astăzi începe împrumutul și va continua până când toți sătenii vor primi pământul ce li se cuvine. Dl. general are această grea sarcină de a împrumuta pentru care au luptat toate inimile generoase de la 1864 până astăzi....Prin reforma care se împrumută acum, nouă zecimi din pământul țării trece în mâinile țăranilor. De aceea aveți datoria să-l munciți pentru a împrumuta toate nevoile țării...”.

În cuvântul său, D.R. Ioanițescu, vicepreședinte al Camerei, care vorbește în numele parlamentarilor și al județului Ilfov, arată: „În vremea din urmă s-au produs trei fapte mari care vor rămâne în istorie: Războiul, unitatea națională și împrumutul. Câte trele se datoră la două forțe sociale: General Averescu și țăranimea română. Ambele forțe sociale au contribuit deopotrivă la împrumutul României Mari...”.

A luat cuvântul apoi prefectul județului Ilfov, D.M. Bardea: „Domnilor Miniștri și iubii săteni, Dumnezeu a voit ca sub domnia glorioasă a Maiestății Sale Regelui Ferdinand I al României Mari și sub guvernul prezidat de excelența sa dl. prim-ministru general Alexandru Averescu, cu concursul Parlamentului, ca să se împrumute prima împrumutare individuală atât de îndreptățită și mult dorită de țăranime...Prin această operă... se preface din temelie așezământul nostru rural...”.

Dle Prim-Ministru,... Prin opera D-voastră de astăzi, România va deveni mai mare, mai puternică, mai dreaptă, și mai solidară și mai înfrățită. De la Gurbănești-Preasna va străbate rând pe rând tot cuprinsul României...”.

A vorbit apoi primarul comunei Gurbănești, Costache Oprea: „Domnule Prim-Ministru, Domnilor și frați săteni, Când în luna februarie 1918 marele nostru general și actualul prim-ministru al țării, dl. General Ave-

rescu, ne aducea în tranșee cuvântul bunului nostru Rege făgăduindu-ne pământul de care eram legați prin sudoarea noastră, eram încredințați în acest cuvânt și întrezăream zile mai bune pentru noi. Împrejurări vitrege pentru țară au făcut ca făgăduiala Regelui să fie amânată... Astăzi, visul nostru de atâta vreme se preface în realitate și fiecare din noi vom avea...brazda noastră de pământ...Făgăduim că vom munci cu sârguință și cu dragoste pământul care ni se dă, făcându-ne și mai departe datorii către țară, atât pe ogorul nostru, care e și al țării, cât și pe câmpul de luptă când goarna va suna din nou...Fiindcă noi locuitorii din comuna Gurbănești-Preasna am avut fericirea să fim cei dintâi împrumutați, bucuria... este și mai mare, recunoștința noastră e și mai adâncă...”.

Domnule General,

Țărănimea te va privi de azi încolo ca pe binefăcătorul și salvatorul ei și se descoperă înaintea D-tale.

Să trăiești Domnule General, mulți ani în pace și sănătate, împreună cu toți prietenii D-tale, care te ajută să faci bine țării noastre”.

„Copiii” generalului fără de copii

Apoi D.I. Rădulescu, judecătorul ocolului Gurbănești-Preasna, citește decizia prin care se împrumutesc 602 locuitori, pe o suprafață totală de 2.486 ha, expropriate din moșia Preasna. Al. Ivănescu, consilier agricol al județului Ilfov, anunță ordinea parcelor și numele locuitorilor împrumutați. Generalul Averescu, miniștrii și celelalte persoane îndrituite semnează documentele de împrumutare, după care se pleacă la loturile ce urmează a fi împărțite.

La ora 12.30, sub un soare ca de vară, automobilele oficialităților și două camioane cu țăranii care urmează a primi pământ pornesc „spre țarina moșiei expropriate”.

Apoi este descrisă următoarea scenă: „Dl. general Averescu..., cu planul moșiei expropriate în mână, examinează situația și împărțirea parcelor.

- Ca în timp de război, șoptește unul dintre săteni.

- E același lucru flăcăule, răspunde dl. general Averescu, bătându-l cu mâna pe umăr. Atunci ne-am mărit în afară și acum ne mărim înăuntru.

- Să trăiți dumneavoastră și să vă trăiască și copiii, că sunteți singurul nostru sprijin intonează țăranii în cor.

Cineva observă că dl. general Averescu nu are copii.

- Dar noi, replică țăranii, care am luptat sub ordinele lui și pe care

ne face astăzi stăpâni pe pământ nu suntem copiii lui?

Ovațiuni puternice salută această emoționantă manifestație de dragoste a țărănimii față de dl. general Averescu".

În mijlocul veseliei generale cortegiul pornește spre locul împroprietăririi efective, unde generalul înmânează actele de proprietate.

Primul, Ilie Stan Chimingeru

„Primul împroprietărit, din cei cinci trași la sorți, este locuitorul Ilie Stan Chimingeru din comuna Gurbănești", se spune în reportaj. „Emoționat, țăranul primește din mâna primului-ministru diploma de împroprietărire.

- Să trăiești flăcăule, îi spune dl. general Averescu strângându-i prietenește mâna. Să îl stăpânești sănătos.

- Să trăiți dumneavoastră care ne dați pământ, replică noul împroprietărit.

Urale puternice acoperă aceste cuvinte ale săteanului.

- Ai să ajungi un om celebru Ilie, îi spune dl. ministru Garoflid. Și n-au să te mai cunoască cei de-acasă, glumesc câțiva dintre țărani, în timp ce Ilie își strânge cu grijă diploma pe care i-o dăduse dl. general Averescu", se spune în articol.

Generalul înmânează documentele de proprietate și celorlalți țărani, în timp ce Ilie Stan Chimingeru răspunde întrebărilor care i se pun:

„- Câți ani ai?

- 38.

- Ai copii?

- Da, patru băieți.

- Dă-i înainte cu băieți plugarule, zise D.R. Ioanițescu, simpaticul vicepreședinte al Camerei.

- În război ai fost?

- Am luptat la Mărășești cu Regimentul 40 Călugăreni, Compania 7.

- Ai fost decorat?

- M-a decorat astăzi dl. general Averescu cu cinci hectare de pământ și nu-mi mai trebuie altă decorație, răspunde plin de fericire cel întrebat".

La Gurbănești, au fost expropriate cinci moșii: Belciugul care, ca și Gurbăneștii, a fost a Așezămintelor Brâncovenești, Preasna Nouă, a doamnei Blaremburg, moșia Obilești, a Principelui Brâncoveanu, iar Preasna-Anagoști, a Eforie Spitalelor Civile. Din terenul expropriat, 2.468 ha au trecut în acea zi în posesia a 600 de săteni, 1.368 ha au devenit izlaz, vatră de sat, și 5.800 ha au rămas pentru coloniști.

După momentul istoric din câmp, cortegiul se întoarce în sat, unde peste drum de primărie, într-un pavilion rustic, era organizată masa festivă. Era ora 15.00.

Ajuns aici, generalul toastează: *„Astăzi, toată lumea e de acord asupra necesității Reformei agrare. Nu tot așa era acum câțiva ani... Și pentru ca această reformă să se facă fără lupte a trebuit să intervină cuvântul M.S. Regelui, care a cerut să fie primul expropriat. Închin deci paharul meu în sănătatea M.S. Regelui Ferdinand. Al doilea pahar îl închin în sănătatea acelor care, în jurul meu și alături de mine, m-au ajutat să realizez aceste reforme. Iar al treilea pahar îl închin în sănătatea noilor împroprietăriți".*

Mai toastează Vladimir Chiorăscu, N. Tănăsescu, senator, și protopopul Cuciușmea.

În aceeași zi, în sat, se celebra căsătoria tinerilor Ștefan Niță Răducanu și Aneta Andrei. Generalul s-a oferit să le fie naș. Cununia a fost oficiată de protoiereul Cuciușmea. S-a făcut apoi o colectă pentru tânăra familie, strângându-se 1.240 lei, cu care aceasta și-a

cumpărat o pereche de boi, după care *„se încinge o horă șerpuitoare. Miile de oameni din alte zeci de comune, cei din Gurbănești și Preasna, ovaționează îndelung și stăruitor pe dl. președinte al Consiliului", se spune în reportaj.*

La final, generalul expediază două telegrame: prima către Regele Ferdinand, aflat la Sinaia: *„Astăzi, 19 septembrie 1920, în al șaselea an al Domniei Majestății Tale, începe a se înfăptui împroprietărirea țăranilor prin împărțirea loturilor individuale locuitorilor din comuna Gurbănești-Preasna (jud. Ilfov).*

Dacă prin biruințele din război s-a legat prin vecie numele M.T. de realizarea visului nostru secular național, prin această mare și mult așteptată reformă se va lega tot pe vecie de numele M.T. punerea primei temelii a noii așezări lăuntrice a României Mari.

Să trăiești Sire, împreună cu întreaga Familie Regală, pentru ca să te poți bucura ani îndelungați de roadele marilor timpuri ce ne-au fost dat să trăim și ale marilor jertfe ce am fost nevoiți să facem".

Iar a doua către Ion Brătianu, fost prim-ministru, la București: *„Împroprietărirea individuală a țăranilor a început astăzi în comuna Gurbănești, județul Ilfov, prin punerea sătenilor în stăpânirea loturilor la care au dreptul. Sunt convins că veți simți o vie bucurie aflând că începe a se traduce în fapt împlinirea a ceea ce ați avut marele merit a anunța în 1913 și a introduce în Constituție în 1916. Sunt nu mai puțin convins în același timp, că partidul liberal va contribui, cu toate puterile, la desăvârșirea acestei mari și vitale reforme, cât mai repede și cât mai corespunzător tuturor intereselor țării".*

La orele 16.00, generalul Averescu și ceilalți membri ai guvernului se înapoiază la București.

Amplul reportaj este însoțit și de o cronică politică, în care se subliniază importanța „*actului istoric de la Gurbănești... unde țărănimea a văzut împlinindu-se un înalt act de dreptate socială, și a răspuns cu o mișcătoare mulțumire*”, și de declarația ministrului și președintelui Comitetului Agrar, Garoflid, în care vorbește despre stadiul Reformei: „*Tablourile de împrumut sunt pregătite. Măsurătoarea o vom face cum om putea. Și, în patru luni, cel mult până în martie 1921, împrumutarea individuală se va isprăvi în vechiul regat...De la 1 martie, începem să dăm pământul și în Ardeal și Bucovina. Lucrările și formarea tabelor se încep în Ardeal. De asemenea, legea agrară din Basarabia va fi aplicată cât mai repede cu putință*”, declara acesta.

Ecourile evenimentului istoric

Ziarul „Îndreptarea”, de miercuri, 22 septembrie 1920, continuă să relateze despre evenimentul istoric de la Gurbănești, din 19 septembrie 1920, subliniind că faptele petrecute „*sunt în afară de orice discuție o etapă istorică în dezvoltarea vieții de stat a poporului român, iar importanța lor depășește cu mult cadrul epocii actuale...Toate jertfele suferințelor noastre, trecutul glorios și prezentul plin de justificate năzuințe, cu un cuvânt întreaga noastră existență de stat și națiune, ar fi fost grav compromise dacă poporul român n-ar fi găsit în adâncurile ființei sale etnice acea uriașă rezervă de forțe care să pregătească marele eveniment de la 19 septembrie 1920. Importanța acestui act de înțeleaptă pătrundere a înțelesului vremurilor nu poate fi legată de existența efemeră a unei singure generații. Am fost și rămânem exponenții întâmplători prin care imensa forță de viață a națiunii române de acum și dintotdeauna își alege formele cele mai potrivite ale existenței sale sociale...*”

Cu 19 septembrie 1920, națiunea română intră în rândul popoarelor sigure de destinele lor...Ziua aceasta de sfântă sărbătoare a conștiinței noastre sociale, ca și marele război de întregire a neamului, poartă într-însa simbolul sublim al solidarității naționale...Și, în adevăr, victoria pe care națiunea română a câștigat-o în această zi este tot atât de frumoasă ca și nepieritoarele ei biruințe militare...”

Ziarul publică și discursul rostit de generalul Averescu la Gurbănești, din care spicuim: „*Ziua de azi este zi de sărbătoare nu numai pentru locuitorii acestei comune, ci pentru țărănimea din întreaga țară..., scumpa noastră Românie, așa cum a ieșit ea mărită din război, adică cu hotarele întinzându-se de la Nistru până la Tisa...Astăzi se pune prima piatră a temeliei așezării noastre lăuntrice prin care Româ-*

na Mare va putea fi și o Românie tare... Schimbarea care se face este foarte mare, poate nici nu suntem în stare a ne da seama de nețărâmurita ei însemnătate în cartea neamului... Pământul intră cu începere de azi în stăpânirea acelor care-l muncesc...Sunt foarte fericit că pot lua și eu parte la acest act de dreptate, căci am convingerea adâncă și deplină că poporul va înțelege această reformă și că-și va face și el datoria după cum și-o fac azi acei cu cădere să statornicească acum starea de lucruri...”

Numerele de joi, 23 septembrie 1920, vineri, 24 septembrie 1920, și cel de sâmbătă, 25 septembrie 1920, ale aceleiași publicații se deschid cu fotografii făcute la Gurbănești în timpul împrumutării.

Tot ca urmare a acestui eveniment, în 1923, clopotul spart al vechii bisericii a satului a fost returnat și mărit, cum ne spune părintele paroh Iulian Dobre, „pe cheltuiala Partidului Poporului al generalului Alexandru Averescu, după cum reiese din inscripția pe care o poartă”.

Din nou, salut la general

Pe Ilie Stan Chimingeru, cel dintâi țaran împrumutat după Marea Unire din 1918, îl mai găsim pomenit și într-un articol din Foaia pentru popor a preotului Iosif Trifa, „Lumina satelor”, nr. 46, apărut la Sibiu, duminică, 10 noiembrie 1929, în care se relatează despre un miting al simpatizanților partidului lui Averescu, desfășurat în fața Ateneului Român din București, la care au participat în jur de 60.000 de persoane. Manifestarea avea ca scop să demonstreze, în viziunea publicației, trei lucruri: „*că partidul dl-sale e un partid cu oameni de rândulială de «ordine», al doilea că țara e și cu d-sa, nu numai cu liberalii și cu guvernul, adică cu național-țărăniștii, și al treilea că partidul poporului cere un guvern național... și că dacă celelalte partide nu vor vrea, atunci Partidul Poporului cere singur puterea «pentru a scoate țara din glod».*

[La acest miting au participat] „*o mulțime mare de oameni care au defilat în cea mai frumoasă ordine, supunându-se fiecare unei discipline ca la armată. Oamenii erau din toate părțile țării și de tot felul... Când treceau pe lângă dl. general Averescu îi strigau să trăiască. Când au trecut Ardelenii, de care încă au fost destui...au strigat «Trăiască Vechiul Regat!» și atunci au strigat toți privitorii «Trăiască Ardealul!».*

Când a defilat județul Ilfov, iacă în fața dl. Averescu un țaran care spune: «Să trăiți dl general! Sunt cel dintâi țaran împrumutat din România Mare. Când d-voastră mi-ați dat pământul în sat la Gurbănești, mi-ați spus, d-le general, să nu vă uit. Azi răspund: prezent, domnule General!».

Și Generalul i-a strâns mâna, iar țăranul s-a pus în rând și a mers mai departe..."

Prezent, domnule general!

La 17 iulie 1921, a fost publicată în Monitorul Oficial „Legea pentru Reforma agrară”. Deși opoziția țărănistă a criticat dur actul de la Gurbănești, numindu-l pe generalul Averescu „Iuda Iscarioteanul”, cu referire la Răscoala din 1907, istorici precum Ioan Scurtu care, deși îi reproșează generalului că a ajuns la guvernare „în urma unei înțelegeri secrete cu Ion C. Brătianu, președintele PNL”, apreciază actul de la Gurbănești, care marchează începutul „celeii mai ample reforme agrare din Europa de după Primul Război Mondial”.

Reforma din 1921 a făcut să fie expropriate 6.000.000 ha teren arabil, și să fie împroprietăriți aproximativ 1.400.000 de capi de familie.

Ilie Stan Chimingeru s-a mutat la Domnul de mult. Satul a îmbătrânit și el. Proprietățile de odinioară și-au schimbat atât de des stăpânii încât nu se mai știe cui au aparținut. Pământul lui Ilie „Bârsan” a rămas însă pe loc, ca o santinelă în tranșeea uitării. La Gurbănești, de câte ori bate clopotul bisericii, de undeva, din lumea de dincolo a cimitirului, soldatul Ilie Chimingeru raportează: „*Să trăiți, dl General! Sunt cel dintâi țăran împroprietărit din România Mare. Când d-voastră mi-ați dat pământul în sat la Gurbănești mi-ați spus, d-le General, să nu vă uit. Azi răspund: Prezent, domnule General!*”.

Repere bibliografice:

Constantiniu Florin, *O istorie sinceră a poporului român*, București, Editura Enciclopedică, 1997; Dănuț Albu, *Turtucaia*, articol, Revista „Liga militarilor profesioniști”, 6 mai 2013; Institutul „Nicolae Iorga”, *Relații Agrare și miș-*

cări țărănești 1908-1921, studiu;

„Îndreptarea”, cotidian, colecția pe luna septembrie 1920; Scurtu Ioan, *Evoluția dezbaterii privind votul universal și exproprierea*, interviu „euroPunkt”, 12 aprilie 2016; Scurtu Ioan, *Mit și realitate: Alexandru Averescu*, studiu, blog personal, 22 decembrie 2011; Tiu Ilarion, *Chestiunea țărănească*, articol, „Jurnalul Național”, 16 ianuarie 2007; Țene Ionuț, *Semnificația bătăliei de la Mărășești din august 1917*, editorial, NapocaNews.ro, 24 august 2017.

THE FIRST PEASANT WHO IN GREAT ROMANIA WAS REWARDED WITH APPROPRIATION OF LAND

At the battle from Mărășești participated also Ilie Stan Chimingeru, from Gurbănești. He will be in 1920 the first peasant to be rewarded with land.

Keywords: appropriation of land, Ilie Stan Chimingeru, Mărășești, General Alexandru Averescu, Gurbănești

NOTĂ

¹ Jurnalist „Ziarul Lumina” al Patriarhiei Române.